

İqtisadi rəqabət: istehlakçıların qazandığı sahibkar müharibəsi

ANTIİNHİSAR SİYASƏTİNİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ ÜÇÜN NƏLƏR TƏLƏB OLUNUR?

30.06.17

II məqalə

Ölkədə azad rəqabət mühitinin yaradılması istiqamətində qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi məqsədilə ilə son 2 ildə bir çox sənədlərdə mühüm vəzifələr müəyyənləşdirilib.

"Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi"ndə maliyyə sektoru və real sektor arasında tarazlıq nöqtəsinin müəyyən edilməsi probleminin həllinin Azərbaycanda rəqabət mühitinin daha da təkmilləşdirilməsi yolu ilə mümkün olduğu vurğulanır.

Sənəddə deyilir ki, yalnız tam rəqabət şəraitində iqtisadiyyata stimül verməklə yerli məhsul və xidmətlərin rəqabətqabiliyyətliliyini artırmaq olar: "Rəqabət mühitinin təkmilləşdirilməsi sağlam və tam təkmil rəqabət qanunvericiliyinin olmasını, bu qanunvericiliyin effektiv və müstəqil fəaliyyət göstərən rəqabət qurumu tərəfindən tətbiqini və ümumilikdə rəqabət prinsiplərinə əməl edən, rəqabətin inkişafındakı əngəlləri aradan qaldıran və inhisarçılığa yol verməyən iqtisadi siyasətin gerçəkləşdirilməsini tələb edir".

Rəqabət Məcəlləsinin qəbul olunması hazırda dövlətin səmərəli antiinhisar siyasətinin aparılmasına mane olan bir çox problemlərin aradan qalxmasına imkan yaradardı. Əslində, Məcəllənin qəbul olunmasına bir dəfə - 2007-ci ildə cəhd olunub, hətta sənəd Milli Məclisdə 2 oxunuşdan belə keçib, lakin nədənsə, 3-cü oxunuşa çıxarılmayıb.

Həm "Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi"ndə, həm Azərbaycanda Açıq Hökumətin Təşviqi ilə bağlı 2016-2018-ci illəri əhatə edən Milli Fəaliyyət Planında, həm də "Azərbaycan Respublikasında biznes mühitinin əlverişliliyinin artırılması və beynəlxalq reytinglərdə ölkəmizin mövqeyinin daha da yaxşılaşdırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 13 iyul tarixli 2199 nömrəli Sərəncamının həyata keçirilməsinə dair Tədbirlər Planı"nda Rəqabət Məcəlləsinin qəbul olunmasının vacibliyi qeyd olunur.

İqtisadçı ekspert Qalib Toğrul Rəqabət Məcəlləsinin qəbul olunması ilə bağlı əsas maraqlı tərəf kimi Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Konfederasiyasını qeyd edir. Onun fikrincə, Konfederasiyanın son vaxtlar iqtisadi proseslərdə, xüsusilə, dövlətin sahibkarlıq siyasətinin formalaşması istiqamətində fəallığı müşahidə olunur ki, bu da pozitiv amil kimi qiymətləndirilməlidir.

İqtisadçı ekspertin sözlərinə görə, Rəqabət Məcəlləsinin qəbul edilməsinin bir çox üstünlükləri var. Bura rəqabət və antiinhisar qanunvericiliyinin qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə və yeni iqtisadi siyasətin tələblərinə uyğun təkmilləşdirilməsi, Məcəllədə müstəqil Rəqabət Qurumunun və daimi əsaslarla fəaliyyət göstərən Komissiyaın səlahiyyətlərinin təsbit olunması, Məcəllənin hazırda ölkədə rəqabəti və antiinhisar siyasətini tənzimləyən və tez-tez dəyişiklik və əlavələrə məruz qalan müxtəlif qanun (təkcə "Antiinhisar fəaliyyəti haqqında" qanuna bugünədək 30-dan çox dəyişiklik edilib) və digər çoxsaylı

normativ hüquqi aktlardan daha çevik və daha işlək olması daxildir. Ekspert Məcəllənin qəbulunun ölkədə münbit sahibkarlıq mühitinin yaradılmasına əhəmiyyətli töhfə verəcəyini düşünür.

Hazırda ölkəmizdə antiinhisar siyasətinin dövlət tənzimlənməsini həyata keçirən Antiinhisar Siyasəti və İstehlakçıların Hüquqlarının Müdafiəsi Dövlət Xidməti müstəqil qurum deyil, İN-nin yanında yaradılmış Dövlət Xidmətidir. Xidmətin rəisini və onun üç müavinini iqtisadiyyat naziri vəzifəyə təyin edir və vəzifədən azad edir. Xidmət nazirlik qarşısında hesabatlıdır. Xidmət fəaliyyəti barədə İN-ə mütəmadi olaraq hesabat

verir. Xidmətin maliyyə müstəqilliyi də yoxdur. Xidmətin rəisi dövlət büdcəsindən ayrılmış vəsaitlərin xərclənməsinə dair hesabatları İN-ə təqdim edir.

Dövlət Xidməti inhisarçılıq fəaliyyətinin, haqsız rəqabətin qarşısının alınması, məhdudlaşdırılması və aradan qaldırılması ilə yanaşı reklam və istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında qanunvericiliyə, istehlak bazarında ticarət, ictimai iaşə, məişət və digər növ xidmət normalarına və qaydalarına, dövlət satınalmaları zamanı antiinhisar (rəqabət) qanunvericiliyinin tələblərinə riayət edilməsinə dövlət nəzarətini də həyata keçirir.

Bundan əlavə, Xidmət öz səlahiyyətləri daxilində taxıl məhsullarının keyfiyyətinə və təhlükəsizliyinə dövlət nəzarətini həyata keçirmək, onların keyfiyyətinin müəyyən edilmiş qaydada təyin edilmiş ixtisaslaşdırılmış laboratoriyalarda vahid metodika əsasında qiymətləndirilməsini təmin etmək, malın mənşə ölkəsini təsdiq edən sertifikat vermək, tabeliyindəki hüquqi şəxs olan qurumlar vasitəsilə malın mənşə ölkəsinin müəyyən edilməsi üzrə ekspertizalar keçirmək, Avropa İttifaqı ölkələrinə ixrac edilən yeyinti məhsullarının istehsalı və emalı müəssisələrində infrastruktur və məhsulların təhlükəsizlik meyarları üzrə ekspertizalar keçirmək, müəssisələrə təsdiqedic kod nömrələri və ixracatçılara ekspertizanın nəticələrini təsdiq edən sənədlər vermək (o cümlədən keyfiyyət sertifikatı), həmin məhsulların keyfiyyətinə nəzarət sistemini tətbiq etmək, istehsal və emal müəssisələrinin reyestrini aparmaq və Avropa İttifaqının bu sahədə müvafiq tələblərinin icrasını həyata keçirmək, malların (işlərin, xidmətlərin) keyfiyyəti və təhlükəsizliyi sahəsində tələblərin (standartların, təhlükəsizlik normalarının, keyfiyyətə nəzarət sistemlərinin, malların qablaşdırılması qaydalarının, yeyinti məhsullarının daşınması və saxlanması qaydalarının, ekoloji, baytarlıq, sanitariya və fitosanitar normaların, malların, işlərin və xidmətlərin göstərilən normalara uyğunluğunun təmin edilməsi metodlarının) tətbiqi məqsədilə müvafiq orqanlarla qarşılıqlı fəaliyyət göstərmək kimi vəzifələr malikdir.

Q. Toğrul Dövlət Xidmətinin müstəqilliyinin təmin edilməsini sağlam rəqabət baxımından çox vacib sayır. O, milli rəqabət qurumu ilə yanaşı, rəqabət və antiinhisar qanunvericiliyinin pozulması üzrə işlərə baxan komissiyanın daimi (permanent) əsaslarla fəaliyyət göstərməsinin və araşdırmaları aparan qurumdan səlahiyyət baxımından müstəqil olmasının Komissiyanın qərarlarının obyektiv, qərəzsiz olmasını şərtləndirən başlıca amil hesab edir.

Q. Toğrul Dövlət Xidmətinin hesabatlılığının təkmilləşdirilməsini və onun fəaliyyətində şəffaflıq elementlərinin tətbiq olunmasını rəqabət məsələsinin mühüm aspekti hesab edir: "Rəqabət Qurumunun fəaliyyətində şəffaflığın təmin edilməsinin ilk növbədə, bu barədə tələblərin müəyyənləşdirilərək müvafiq qanunvericilik aktlarına daxil edilməsindən və ictimai iştirakçılığın müxtəlif formalarından istifadə olunması ilə bağlı vətəndaş cəmiyyətinin səylərindən asılıdır". Onun fikrincə, İctimai iştirakçılıq,

şəffaflıq, hesabatlılıq daha çox Açıq Hökumətin tələbi olduğundan bu sahədə ən böyük iş müstəqil QHT-lərin və birinci MFP-nin icrası zamanı fəallıq göstərmiş ixtisaslaşmış ekspertlərin üzərinə düşür.

Müşfiq ŞÜKÜRLÜ

P.S. Məqalə Beynəlxalq Özel Sahibkarlıq Mərkəzinin (CİPE) dəstəklədiyi tədqiqat çərçivəsində hazırlanıb.